

RKP:n ympäristöpoliittinen ohjelma: kuusi ympäristönäkökohtaa

RIKKAAMMAN SUOMEN PUOLESTA

RKP:n ympäristöpoliittinen ohjelma

RKP:n ympäristövaltuuskunnan
laatima

Christina Gestrin, ordförande

Henrik Antfolk

Else-Maj Boström

Hans Hällfors

Markus Lassheikki

Jonas Laxåback

Karl-Johan Lehtinen

Calle Lindqvist

Veronica Rehn-Kivi

Camilla Sederholm

Mikael Sjövall

Monica Sirén-Aura

Stefan Skog

Marina von Weissenberg

Julia Witting-Mäklin

Lars-Erik Östman

Johanna Sandberg, sekreterare

KUUSI YMPÄRISTÖNÄKÖKOHTAA

1. Energiatehokkuus, uusi ympäristöteknologia ja uusiutuvan energian tuotanto

Seuraavan hallituksen tavoitteena on oltava materiaali- ja energiategokkuuden nostaminen koko yhteiskunnassa. Panostamalla energiategokkaan teknologian tutkimukseen, tuotekehitykseen ja soveltamiseen vahvistetaan Suomen kilpailukykyä maailmalla. Osana ekologista verouudistusta tulee liikenteen verotusta muuttaa suosimaan julkista liikennettä ja ympäristöä vähemmän kuormittavia autoja. Lisäksi joukkoliikenteestä pitää tehdä houkutteleva yksityistaloudellisesta näkökulmasta. Sekä teollisuudelle että yksityistalouksille tulee luoda uusia kannustimia energian säästämiseen.

Olemassa olevien sähkölämmitystalojen sähkönkulutusta voi osan vuodesta vähentää lämpöpumppujen avulla, mutta kylminä aikoina lämpöpumput nostavat sähkönkulutusta. Uusia taloja pitää ensisijaisesti lämmittää paikallisella uusiutuvalla energialla. Kaukolämmöntuotanto on taajamissa energiategokas tapa tuottaa lämpöä ja sähköä. Välttämällä paljon sähköä kuluttavia lämmitysmuotoja voidaan vähentää ydin- ja hiilivoiman tarvetta.

Meillä Suomessa on hyvät edellytykset lisätä bioenergian käyttöä eri muodoissa. Edellytyksenä on, että koko metsänhoitoketju on toimiva ja että bioenergian tuotantoon kanavoidaan riittävästi määrärahoja. Maamme metsävaranto ja metsänkasvu ovat lisääntyneet 50 prosentilla sitten 1950-luvun. Metsämme riittävät tuntuvaankin energiapuun ottoon ilman että teollisuuden raaka-aineen saanti vaarantuu. Puutavaraa otettaessa pitää hyvän metsänhoidon avulla huolehtia siitä, että metsän uudistaminen priorisoidaan. Näin edistetään luonnon kiertoa. Uusi, kasvava metsä ja nuori metsä sitovat enemmän hiiltä. Samalla on varattava riittävät määrärahat vanhan metsän suojeluun ja METSO-toimenpideohjelmaan. Tavoite säilyttää metsäluonnon monimuotoisuus on pidettävä voimassa.

Yliopistojen ja tutkimuslaitosten yhteistyönä tulee luoda bioenergian ja biopolttoaineiden tutkimus- ja kehittämisklusteri. Tavoitteena on oltava öljyriippuvuuden vähentäminen. Tämä voi toteutua esim. hybridi-autojen ja vähän kuluttavien autojen

verohelpotuksin sekä lisäämällä kotimaisten biopolttoaineiden, erityisesti toisen sukupolven biodieselin käyttöä.

Biokaasun tuotannon kehittämisessä on paljon kehityspotentiaalia. Takuuhintatuen on katettava pienetkin biokaasulaitokset esim. suursikaloiden yhteydessä.

Tuulivoiman lupamenettelyn täytyy perustua hyvään kaavoituskulttuuriin, jotta haavoittuva luonto sekä asukkaiden ja maanomistajien tarpeet otetaan huomioon. Tuulivoimapuistot pitää mieluiten perustaa rakennetuille alueille, kuten satamiin tai teollisuusalueille, sekä alueille, joilla on suotuisat tuuliolot. Saaristossa tulee erityinen huomio kiinnittää linnustoon ja vesieläimistöön. Pieniä tuulivoimaloita voi hyvin rakentaa omaan käyttöön.

RKP haluaa:

- että kaikki kotitaloudet alentavat kokonaissähkönkulutustaan ja että teollisuus ottaa käyttöön taajuusmuuntajia ja muuta teknologia voidakseen tuottaa enemmän pienemmällä energiämäärällä
- että lähituotetun energian tuotantoa ja käyttöä edistetään
- että metsäpoliittiset toimenpiteet toteutetaan niin, että metsän bioenergiapotentiaali voidaan hyödyntää
- että jatkossakin panostetaan aurinkoenergiaan, aurinkokeräimiin ja biokaasuun
- että tuulivoimaa laajennettaessa otetaan käyttöön oikeudenmukaiset korvausmallit, jotka huomioivat tuulen kertymisalueet ja kaikkien maanomistajien yhtäläiset oikeudet
- että pienetkin lämpövoimalat saavat saman tuen kuin isot silloin, kun lämmön ja sähkön tuottamiseen käytetään uusiutuvaa energiaa (polttopuu, hake, pelletit)

- että sähkövaltaisesta lämmittämisestä siirrytään uusiutuviin energiamuotoihin ja parempaan energiatehokkuuteen. Laki-muutos, joka turvaa 20 prosentin tukitason muunnettaessa uusiutumaton energiaa käyttäviä lämmitysjärjestelmiä uusiu-tuviksi vaihtoehtoiksi, on hyvä alku.

2. Ympäristöystävällinen yhdyskun-tasuunnittelu ja rakentaminen

Järkevä maankäyttö on keskeinen energiatehokkaan asun-torakentamisen aikaansaamisessa. Siihen voidaan vaikuttaa yleis- ja detaljikaavoituksella. Uusia asuntoja pitää rakentaa joko tiivistämällä olemassa olevia alueita tai suunnittelemalla uusia alueita toimivan julkis- ja raideliikenteen viereen. Taajamat pitää suunnitella siten, että asunnot, työpaikat ja lähipalvelut raken-netaan rinta rinnan. Yhdyskuntasuunnittelussa tulee huolehtia siitä, että julkisen liikenteen ja sisääntuloväylien solmukohdissa on kevyen liikenteen väyliä, polkupyörätelineitä ja riittävästi py-säkointipaikkoja.

RKP haluaa lisätä tietoisuutta puurakentamisen eduista ympäristön ja ilmaston kannalta. Puukerrostalojen rakentami-nen edistää puun käyttöä uusiutuvana rakennemateriaalina. Rakennuksen puuosat sitovat lisäksi hiilidioksiidia.

Koerakentamisen avulla voidaan luoda joustavia ja vaihto-ehtoisia urbaanin ja energiatehokkaan asumisen ratkaisuja. Tal-vipuutarhat, aurinkopaneelijulkisivut ja ulkoseinille asennetut vesiputket ovat esimerkkejä rakennuksen ja asunnon energia-omavaraisuutta lisäävistä arkkitehtonisista ja toiminnallisista ratkaisuksista.

Rakennuksen ja asunnon kokonaisenergiankäyttöön tulee laskea myös rakennusmateriaalit ja niiden kuljetukset.

Paras rakentamisen energiatehokkuus saavutetaan käyttä-mällä energiaa järkevästi. Helppoja tapoja säästää energiaa samoin kuin lämmitys- ja sähkökuluja on alentaa huonelämpöä parilla asteella sekä sammuttaa lamput ja laitteet, kun niitä ei tarvita, eikä jättää niitä valmiustilaan.

Kuntien tulee laatia arkkitehtuuripoliittiset ohjelmat, joihin sisältyy rakentamiseen, maankäyttöön ja liikennetarkoituksiin liittyviä energiantehostamistoimia. Jokaisella maamme kun-nalla ja maakunnalla tulee olla ilmastostrategia, jossa on uusiu-tuvan energian tavoitteita.

Vanhat rakennuskannat, historiallisesti merkittävät raken-netut ympäristöt, viljelymaisemat ja muut arvokkaat ympäristöt on säilytettävä. Rakentamisen pitää olla laadukasta. Resursseja tarvitaan hissien rakentamiseen vanhoihin taloihin sekä ener-gia- ja korjaustukeen, jonka avulla pientaloja, rivitaloja ja ker-rostaloja voi siirtyä energiaystävällisempiin lämmitysmuotoihin.

Maaseudun kyläsuunnittelua tulee tukea.

RKP haluaa:

- että rakennusten kokonaisenergiankulutuslaskelmien avulla ohjataan kohti vähemmän energiaa kuluttavaa rakentamista ja asumista

- että taajamien rakentamista ohjataan olemassa oleviin asui-nalueille ja niiden laajennuksiin

- tukea kyläsuunnittelua

- että säilytetään vanhaa rakennuskantaa, historiallisesti mer-kittäviä rakennettuja ympäristöjä, viljelymaisemia ja muuta arvokasta ympäristöä

- että edistetään kevyen liikenteen väyliä ja joukkoliikennet-kaisuja

3. Itämeri ja saaristo

Itämeren suurimmat uhat ovat rehevöityminen sekä vaarallisen aineiden, ennen kaikkea öljyn kuljetus. Tulevana eduskun-takautena tulemme myötävaikuttamaan siihen, että Suomi toteuttaa osuutensa Helcomin Itämerenohjelmasta (Baltic Sea Action Plan).

Paikalliset olosuhteet tulee ottaa huomioon ja tilakohtaiset ympäristöohjelmat tulee laatia ympäristönäkökohdat huomioivan, kestäväen maatalouden tueksi. Ympäristötukiohjelma on muotoiltava niin, että valtaosa viljelijöistä tulevaisuudessa-akin haluaa liittyä siihen. Maataloudessa on kehitettäviä uusia, ympäristöystävällisiä menetelmiä, jotka perustuvat ravinteiden kiertokulkuun. Laskuojien fosforipäästöjä kerääviä fosfori-ansoja, laskeutusaltaita, suojavyöhykkeitä ja erityistoimen-piteitä vesistöön viettäville peltomaille tulee kehittää ja ottaa käyttöön.

Saariston lahtien kuormituksen vähentämiseksi tulee kan-nustaa ja kehittää särjen ja lahnan harvennuskalastusta. Harvennuskalastus on kustannustehokas tapa poistaa saaristolah-tien fosforia ja typpeä.

Öljyntorjuntavalmiutta tulee edelleen parantaa. Valmiutta pi-tää vahvistaa esim. hankkimalla lisää avomeren öljyntorjuntaan soveltuvia öljypuomeja. Kaikkien Itämeren reunavaltioiden tu-lee laajentaa öljyntorjuntalaivastoaan ja yhteisiä öljyntorjunta-harjoituksia pitää järjestää säännöllisesti. Koko Itämerelle tulee luoda yhtenäinen meriliikenteen liikenteenohjausjärjestelmää.

Kaikki matkustaja-alusten jätepäästöt pitää kieltää. Mat-kustaja-aluksia vastaanottavien satamien on nopeasti raken-nettava laivojen viemäriveresien vastaanottojärjestelmät.

Merenalaisen ympäristön tila ja haavoittuva saaristoluonto tulee ottaa tarkoin huomioon laadittaessa maankäyttösuun-nitelmia ja käsiteltäessä merta koskevia ympäristö- ja raken-

nuslupia (hiekanotto, merelliset tuulivoimapuistot). Saastuneet ruoppausmassat tulee läjittää maalle ja muut ruoppausmassat kauas ulkomereen, missä läjityksen ympäristövaikutukset ovat pienemmät kuin saaristossa.

RKP haluaa:

- että Suomi täyttää osuutensa Helcomin Itämerenohjelmasta (Baltic Sea Action Plan). RKP vaatii, että Suomi vie toimenpideohjelman aktiivisesti eteenpäin sekä Itämeri- että EU-yhteistyössä
- että maataloudella on kattava ympäristötukiohjelma, joka huomioi paikalliset olosuhteet tilakohtaisten ympäristötukiohjelmien avulla
- että maataloudessa otetaan käyttöön uusia, ympäristöystävällisiä menetelmiä, jotka perustuvat ravinteiden kiertokulkuun
- että edistetään ja kehitetään särjen ja lahnan harvennuskalastusta saariston lahtien kuormituksen vähentämiseksi
- että yhteistyötä muiden itämerenmaiden kanssa parannetaan edelleen, jotta tieto onnettomuuksista kulkee sujuvammin, jos tapahtuu öljyvahinko
- että koko Itämeren liikenteenohjausjärjestelmä yhtenäistetään
- että kielletään matkustaja-alusten kaikki jätepestäöt
- että kunnat ja alueelliset ympäristökeskukset opastavat, miten ruoppauksia suoritetaan mahdollisimman ympäristöystävällisesti
- että vedenalaisen ympäristön tila ja haavoittuva saaristoluento otetaan huomioon laadittaessa maankäyttösuunnitelmia.

4. Kestävä jätteenkäsittely

Kierrätystä ja materiaalien uusiokäyttöä on jatkossakin tehostettava syntyvän jätemäärän vähentämiseksi. Jätteenpolttotekniikan kehitys mahdollistaa tänä päivänä jätteenpolton laajentamisen ja energian talteenoton polttoprosessista. Parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa on hyödynnettävä estämään myrkyllisten aineiden kuten dioksiinien päästöt ilmaan, veteen ja maaperään. Kierrätyskelpoisten materiaalien polttamisen estämiseksi on eri materiaalien kierrättämisen määrälliset tavoitteet määriteltävä jäteasetuksessa. Ongelmajätteen, esim. energiansäästölamppujen, keräystä on parannettava ja se on tehtävä kuluttajaystävällisemmäksi.

Orgaanisen jätteen biokaasulaitoksia on kehitettävä. Tavoitteena tulee olla, että lopputuote palautuu kiertokulkuun. Myös kompostointiin tulee kannustaa.

Pakkausmateriaalin määrää tulee vähentää ja PVC:n käyttö kulutustavaroissa tulee lopettaa. RKP tukee EU:n pyrkimystä vähentää haitallisten pakkausmateriaalien käyttöä.

RKP haluaa:

- että jätteenpoltossa hyödynnetään parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa, jotta estetään myrkyllisten aineiden kuten dioksiinien päästöt ilmaan, veteen ja maaperään
- että kiinnitetään huomiota jätehierarkiaan, joka korostaa materiaalien lajittelua, kierrätystä ja uusiokäyttöä
- että parannetaan ongelmajätteen keruuta.

5. Arjen kemikaalit

Kysymys kemikaalien yhteisvaikutuksista on erittäin ajankohtainen ja tärkeä, mutta samalla mutkikas ja vaikea. Jotta voisimme saavuttaa edes tyydyttävän kuluttajansuojan monia keinotekoisia, terveydelle ja ympäristölle haitallisia kemikaaleja sekä ns. cocktail-vaikutusta vastaan, on erittäin tärkeää, että nämä asiat vihdoin selvitetään ja että lainsäädäntöä kehitetään ottamaan huomioon riskiaineiden pientenkin pitoisuuksien yhteisvaikutukset säännöllisessä arkikäytössä olevissa kulutustuotteissa.

Nykyarkemme ajankohtaisia ongelmia ovat ennen kaikkea ulkoiluvaatteiden, kenkien, verhoilukankaiden, keittiövälineiden ja astioiden pintasuojana käytetyt fluoriyhdisteet, elektroniikan palonestoaineet, kosmetiikan ja puhdistusaineiden synteettiset hajusteet sekä muovien pehmenteenä käytetyt ftalaatit.

Nämä aineet muodostavat kasvavan ongelman, koska ne ovat niin yleisiä ja ne sisältyvät niin moneen arjen tuotteeseen. Ne siirtyvät ihmiseen hengitysteiden ja ihon kautta ja luontoon vedenpuhdistamoiden kautta. Ne häiritsevät – tai niiden epäillään häiritsevän – hormonien toimintaa niin luonnossa kuin ihmisessä.

Teollisesti valmistetut, hormonien toimintaa häiritsevät synteettiset kemikaalit aiheuttavat, tai niiden epäillään aiheuttavan, erilaisia hormoneihin liittyviä kielteisiä vaikutuksia kuten lisääntymishäiriöitä tai epämuodostumia, syöpää, sydäntauteja ja luuston haurautta sekä immuunijärjestelmän ja hermoston vaurioita.

RKP haluaa:

- että Suomi antaa täyden tukensa työlle teollisesti valmistettujen synteettisten kemikaalien haittavaikutusten tunnetuksi tekemiseksi Pohjoismaissa, EU:ssa ja kansainvälisesti
- toivottaa tervetulleeksi aloitteen raportiksi, jonka EU:n komission odotetaan antavan viimeistään keväällä 2012 koskien sääntöjen parantamis- ja kehittämistapoja
- korostaa, että tärkeää korvata haitalliset kemikaalit haittottomilla tai vähemmän haitallisilla ja hyvin tutkituilla kemikaaleilla

- pääsääntöisesti tukea varovaisuusperiaatetta tapauksissa, joissa kiistellään siitä, onko jokin aine haitallinen vai ei, koska näissä asioissa ei aina voi saavuttaa sataprosenttista varmuutta

- vaikuttaa kuluttajan, terveyden ja ympäristön kannalta mahdollisimman tiukkojen kemikaalilakien puolesta.

6. Lähiruoka on ympäristöystävällinen

Haluamme edistää monipuolista perustuotantoa ja kotimaista elintarviketuotantoa. Suomessa käytetään torjunta-aineita vähemmän kuin monessa muussa maassa. Siksi haluamme, että päiväkodit, koulut ja vanhustenhoiva tarjoaa lähellä tuotetuista raaka-aineista valmistettua ruokaa aina, kun tämä on mahdollista.

Lähellä tuotetun ja ekologisen ruoan markkinat kasvavat, koska kuluttajat antavat arvoa turvallisille, kotimaisille raaka-aineille ja elintarvikkeille. Kaikissa tuotteissa kuten peruselintarvikkeissa ja jalosteissa on oltava selkeä alkuperämerkintä. Tämä koskee erityisesti kaupan omia tuotemerkkejä. Kuluttajan tulee saada tietoa geenimodifioitujen tuotteiden käytöstä, lisäaineista ja muusta, jolla voi olla vaikutusta terveyteen ja ympäristöön.

Vaalimme valtioneuvoston periaatepäätöksen tavoitteita kestävien valintojen suosimisesta julkisissa hankinnoissa, kuten kestävämpää ateriapalveluiden hankintaa. Hankintasäännökset eivät sinänsä estä ympäristönäkökohtien huomioimista, mutta säännösten tulkintaa tulee selkeyttää ja päätöksenteossa tulee soveltaa muitakin kriteerejä kuin pelkästään taloudellisia. Pienyritysten edellytyksiä toimittaa elintarvikkeita tulee parantaa. Myös julkishankintojen kanssa työskentelevien osaamista pitää kehittää. Isoilla laitospalveluilla on usein käytännössä heikot mahdollisuudet ottaa hankinnoissaan huomioon lähituotettuja tai ekologisia raaka-aineita.

Kotimaisten myllyjen tulee asettaa kotimaiset viljalajit etusijalle. Suuri osa rukiista on tänä päivänä ulkomaista. Silti rukiin osuus ruisleivän hinnasta on vain viisi prosenttia. Raaka-aineiden pitkät kuljetusmatkat tuhlaavat energiaa ja kuluttavat ympäristöä. Helpottamalla paikallisten teurastamoiden toimintaa voidaan eläinkuljetuksia lyhentää. On tärkeää jatkaa työtä kotimaisen elintarvikeketjun vastuullisuuden kehittämiseksi kokonaisuutena. Tämä työn osa-alueita ovat ympäristö, tuoteturvallisuus, ravintoarvo, työterveys, eläinten hyvinvointi, taloudellinen vastuu ja läheisyys.

Myös kotimaista kalaa tulee hyödyntää enemmän keskuskeittiöissä. Kaikesta Suomessa kulutetusta kalasta 70 % on tuontikalaa. Kalastuselinkeinojen yhteiskunnallisen tuen tavoitteena on siksi nykyistä enemmän oltava kotimaisen kalatuotantoketjun tukeminen. Dioksiinipäästöjen vähentämiseen tähtäviä toimia tulee jatkaa.

RKP haluaa:

- että koulukeittiöiden, muiden keskuskeittiöiden ja vanhustenhoivan julkisissa hankinnoissa asetetaan korkeammat vaatimukset lähellä tuotetuista ja ekologisista tuotteista ja että näiden rakenteelliset ja muut esteet poistetaan
- että julkisten hankintojen sääntöjä yksinkertaistetaan
- että parannetaan pientenkin yritysten edellytyksiä toimittaa ruoka-aineita keskuskeittiöihin ja kauppoihin
- että edistetään lähellä tuotetun ruoan kysyntää panostamalla kuluttajien tietoisuuden lisäämiseen
- että tuotteissa on selkeä alkuperämerkintä
- edistää ekologista ja kestävästä viljelyä, paikallisia teurastamointa ja meijereitä sekä maatilojen suoramyyntiä
- turvata vastuullisen suomalaisen elintarvikeketjun edellytykset.